

Věc C-409/22

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

21. června 2022

Předkládající soud:

Apelativen sad Sofia

Datum předkládacího rozhodnutí:

9. června 2022

Žalobce v řízení před soudem prvního stupně:

UA

Žalovaná v řízení před soudem prvního stupně:

EUROBANK BULGARIA AD

Předmět původního řízení

Opravný prostředek podaný k odvolacímu soudu proti rozsudku soudu prvního stupně, kterým bylo vyhověno žalobě proti bance na zaplacení (1) částky ve výši 982 000 eur představující součet částek neautorizovaných platebních transakcí s peněžními prostředky uloženými na bankovním účtu, (2) částky ve výši 1 182,40 eur představující náhradu majetkové újmy vzniklé v důsledku zaviněného nesplnění smluvního závazku a (3) částky ve výši 74 521 eura představující zákonné úroky z prodlení.

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Žádost na základě článku 267 SFEU podaná ohledně výkladu čl. 4 bodu 19 směrnice 2007/64/ES ve spojení s jejími čl. 59 odst. 1 a čl. 4 bodem 23

PředběŽné otázky

1. Představuje plná moc, na jejímž základě zmocněnec jménem plátce prostřednictvím platebního příkazu provádí majetkové dispozice, platební prostředek ve smyslu čl. 4 bodu 23 [směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES]?

2. Je apostila připojená příslušným cizím orgánem na základě Haagské úmluvy z roku 1961 o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin součástí postupu ověření platebního prostředku i platební transakce ve smyslu čl. 4 bodu 19 směrnice ve spojení s jejím čl. 59 [odst.] 1?

3. Může mít vnitrostátní soud v případě, že platební prostředek (a to i takový, který třetí osobu opravňuje k uskutečňování dispozičních úkonů jménem plátce) je z formálního (vnějšího) hlediska bezvadný, za to, že platební transakce je autorizovaná, tj. že plátce udělil souhlas k jejímu provedení?

Ustanovení mezinárodního práva

Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin (podepsaná v Haagu dne 5. října 1961) – článek 2

Ustanovení unijního práva a judikatura

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/64/ES ze dne 13. listopadu 2007 o platebních službách na vnitřním trhu, kterou se mění směrnice 97/7/ES, 2002/65/ES, 2005/60/ES a 2006/48/ES a zrušuje směrnice 97/5/ES (dále jen „směrnice“) – body 1 a 60 odůvodnění, čl. 4 body 19 a 23 a články 54, 59 a 86

Rozsudek Soudního dvora ze dne 2. září 2021, CRCAM, C-337/20, EU:C:2021:671

Ustanovení vnitrostátního práva

Graždanski procesualen kodeks (občanský soudní řád) – čl. 591 odst. 1 a článek 596

Zakon za zadalženijata i dogovorite (zákon o závazkových a smluvních vztazích, dále jen „ZZD“) – článek 75, čl. 79 odst. 1 a články 82 a 86

„Článek 75 [...]

(2) Dlužník se zproští závazku, pokud závazek v dobré víře splnil vůči osobě, o které lze na základě nesporných okolností mít za to, že je oprávněna k přijetí plnění. [...]"

Zakon za platežnite uslugi i platežnite sistemi (zákon o platebních službách a platebních systémech) z roku 2009 (zrušený s účinností ke dni 6. března 2018, avšak použitelný v této věci) – čl. 51 odst. 1 a 2, čl. 56 odst. 1 a 2 a články 57 a 58

„Článek 57 (1) V případě neautorizované platební transakce poskytovatel platebních služeb plátcí okamžitě vrátí částku ve výši neautorizované platební transakce, a pokud je to nezbytné, obnoví platební účet plátce do stavu, ve kterém se nacházel před provedením neautorizované platební transakce.“

Targovski zakon (obchodní zákoník) – čl. 422 odst. 3

Stručný popis skutkového stavu a řízení

- 1 Dne 22. listopadu 2017 UA (žalobce v řízení před soudem prvního stupně, dále jen „žalobce“) jakožto vkladatel (příkazce) a společnost Eurobank EFG Bulgaria AD (žalobkyně v řízení před soudem prvního stupně, dále jen „banka“) jakožto uschovatel (příkazník) v Sofii uzavřeli smlouvu o běžném účtu. Na základě smlouvy se banka zavázala, že na jméno žalobce na dobu neurčitou zřídí a povede běžný účet v eurech s cílem poskytovat mu platební služby.
- 2 V souvislosti se svými investičními záměry žalobce na daný účet převedl celkem 999 860 eur.
- 3 Dne 6. února 2018 žalobce navštívil banku za účelem provedení bankovní transakce s peněžními prostředky uloženými na svém účtu, ale pracovník banky ho informoval o tom, že zůstatek na jeho účtu činí pouze 16 000 eur.
- 4 Žalobce tvrdí, že ho to udivilo. Poté, co požádal o vysvětlení, mu pracovník předložil výpis o pohybech na účtu za období od jeho zřízení dne 22. listopadu 2017 do 6. února 2018.
- 5 Z výpisu z účtu žalobce zjistil, že jemu neznámý člověk s iniciálami MK bez platného zmocnění ze strany majitele účtu, protože ten mu nevystavil žádnou plnou moc, na základě šesti jednotlivých příkazů k převodu v celkové hodnotě 982 000 eur uskutečnil dispoziční úkony s peněžními prostředky uloženými na účtu.
- 6 Pracovník banky žalobci vysvětlil, že tyto jednostranné dispoziční právní úkony mohl MK uskutečnit, jelikož se v bance představil jako zmocněnec žalobce a předložil plnou moc ze dne 1. prosince 2017, která byla ověřena italským notářem (dále jen „notář“).

- 7 Žalobce uvádí, že „plná moc“, která mu byla předložena, vůbec neobsahuje podpis zmocnitele, a proto (1) dne 6. března 2018 bance oznámil protiprávní nakládání se svými peněžními prostředky a požádal o vrácení dané částky, (2) dne 8. března 2018 zaslal kopii daného oznámení centrální bance Bulharské republiky a (3) poslal písemný dotaz notáři.
- 8 Notář mu odpověděl, že plnou moc, kterou by žalobce zmocňoval MK, nevyhotovil ani neověřil, že daná plná moc je dozajista „padělek“ a že tyto informace sdělil bance na základě jejího dotazu ze dne 20. února 2018.
- 9 Dne 4. února 2019 žalobce proti bance podal žalobu u Sofijského gradského sadu (městský soud v Sofii, Bulharsko), který jí vyhověl rozsudkem ze dne 13. května 2021 a uložil bance povinnost vrátit žalobci 982 000 eur z důvodu provedení neautorizovaných platebních transakcí a zaplatit mu 1 182,40 eur jako náhradu majtkové újmy a 74 521 euro na úrocích.
- 10 Jedním z důvodů rozhodnutí Sofijského gradského sadu (městský soud v Sofii) je skutečnost, že z důvodu existence zvláštních ustanovení o odpovědnosti banky v případě neautorizovaných platebních transakcí se nepoužije obecná právní úprava obsažená v čl. 75 odst. 2 ZZD, a proto je z hlediska odpovědnosti banky irelevantní, zda platby uskutečnila (provedla příkaz) na základě nesporných okolností, které potvrzují oprávnění příkazce. Odpovědnost za dotyčné neautorizované platební transakce zpravidla nese banka (článek 57 zrušeného zákona o platebních službách a platebních systémech z roku 2009), ledaže se jejich provedení zakládá na úmyslu nebo hrubé nedbalosti majitele účtu; v takovém případě mu částka dotčená danou platební transakcí bez ohledu na její výši nebude vrácena. Podle názoru tohoto soudu banka takové jednání žalobce, které by bylo v příčinné souvislosti se spornými transakcemi, netvrdila ani neprokázala.
- 11 Banka rozsudek Sofijského gradského sadu (městský soud v Sofii) napadá u předkládajícího soudu.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 12 Žalobce tvrdí, že pracovníci banky se dopustili neopatrného a hrubě nedbalého jednání tím, že osobě, která neměla oprávnění k zastupování, umožnili nakládat s prostředky nacházejícími se na bankovním účtu. Bance byla předložena plná moc, která nebyla navenek bezvadná a neměla být akceptována jako řádné zmocnění, protože chyběla jedna podstatná náležitost, a to „podpis“ „zmocnitele“, a proto banka měla provedení šesti sporných bankovních transakcí odmítnout.
- 13 Banka připouští, že žalobce dne 22. listopadu 2017 navštívil její pobočku. Při rozhovoru pracovník banky vyrozuměl, že žalobce má v úmyslu při nakládání s běžným účtem, který měl být zřízen, využívat zmocněnce. S ohledem na mezinárodní transakce očekávané v souvislosti s účtem a s cílem umožnit žalobci přístup a kontrolu pohybů na účtu na dálku mu byly nabídnuty on-line

bankovníctví, zasílání SMS oznámení a bankovní karta, avšak žalobce všechny tři tyto služby odmítl.

- 14 Banka nepopírá tvrzení týkající se bankovních operací uskutečněných na účtu žalobce a uvádí, že jeho zmocněnec MK navštívil její pobočku poprvé dne 15. prosince 2017. MK při této příležitosti pracovníkovi banky předložil originál opisu plné moci ze dne 1. prosince 2017, ověřeného dne 5. prosince 2017 italským notářem. Pravost opisu byla ověřena apostilou a veškeré dokumenty byly přeloženy soudním překladatelem z italštiny do bulharštiny. Daná plná moc je speciální (výslovná) a opravňuje zmocněnce k nakládání s peněžními prostředky žalobce uloženými na účtu u banky.
- 15 Banka uvádí, že MK příslušnému pracovníkovi banky originál opisu plné moci předložil při každém příkazu k převodu.
- 16 Banka zpochybňuje tvrzení žalobce, že byl udiven, když byl dne 6. února 2018 informován o peněžních převodech uskutečněných zmocněncem, které jsou předmětem sporu. Naopak, poté, co mu byl předložen výpis z jeho bankovního účtu, odpověděl na dotaz pracovníka banky, kdo zadal příkazy k převodům z jeho účtu, že tyto převody byly uskutečněny jeho zmocněncem MK. Žalobce informaci, která mu byla poskytnuta, přijal klidně a v klidu si prohlédl kopii originálu notářsky ověřeného opisu plné moci, kterou se MK prokazoval.
- 17 O něco později téhož dne se žalobce vrátil na pobočku banky, ale stále ještě pracovníky banky neinformoval o nesrovnalostech týkajících se platebních transakcí zadaných MK, nýbrž si pouze přál odvolat plnou moc, a za tím účelem vlastnoručně sepsal žádost.
- 18 Teprve dne 20. února 2018 žalobce ústně vyrozuměl pracovníka banky o problému s převody částek ze svého běžného účtu a dne 6. března 2018 bance doručil písemně oznámení.
- 19 Banka připouští, že se dne 20. února 2018 dotázala italského notáře, zda byla plná moc ze dne 1. prosince 2017 řádně předložena a zanesena do jeho evidence, zda má notářsky ověřená kopie plné moci stejné právní účinky jako samotná plná moc a zda vyhotovení takových opisů odpovídá běžným zvyklostem, přičemž mu spolu s těmito dotazy zaslala i její naskenovanou kopii. Notář pouze odpověděl: „Přiložený dokument je PADĚLEK. Nepoužívejte ho.“
- 20 Dne 27. února 2018 banka zaslala písemný dotaz zástupci státního zástupce Italské republiky, který svým podpisem prostřednictvím apostily ověřil notářsky ověřený opis plné moci, který je předmětem sporu. Státní zastupitelství v Monze potvrdilo, že příslušná apostila byla vyhotovena dne 12. prosince 2017, tj. oficiálně potvrdilo, že „apostila na opisu plné moci je platná“.
- 21 Banka dospěla k následujícímu závěru: (1) Předložený dokument je opis plné moci, a nikoli plná moc samotná, proto neobsahuje podpis zmocnitele; (2) příslušný italský orgán prostřednictvím apostily potvrdil pravost podpisů a razítek

na daných dokumentech, čímž bylo potvrzeno notářské ověření opisu plné moci, tedy pravost dokumentu, a proto lze daný opis plné moci používat v Bulharsku; (3) šest sporných platebních transakcí bylo provedeno ve prospěch takzvaného „putativního věřitele“, a podle jednoho z ustanovení všeobecných obchodních podmínek ke smlouvě ve spojení s čl. 75 odst. 2 ZZD „[b]anka nenes odpovědnost za částky vyplacené a dispoziční úkony uskutečněné na základě plné moci, pokud jí nebylo písemně oznámeno její odvolání a pokud před obdržáním oznámení v dobré víře vyplatila určitou částku osobě, o které bylo na základě nesporných okolností možno mít za to, že je oprávněna k jejímu přijetí“.

Stručné shrnutí odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 22 Předkládající soud má za to, že na spor v původním řízení se použije směrnice. Jejím normativním účelem je vytvoření jednotného vnitřního trhu platebních služeb. Podle bodů 1 a 60 odůvodnění směrnice je ke zrušení všech vnitřních hranic, za podpory volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu, nezbytná harmonizace fungování tohoto trhu.
- 23 Podle úvah týkajících se správného uplatňování unijního práva, které jsou pro vnitrostátní soudy závazné a které jsou uvedeny v bodě 31 rozsudku Soudního dvora ze dne 2. září 2021 ve věci C-337/20, je „při výkladu ustanovení unijního práva [...] třeba vzít v úvahu nejen jeho znění, ale i kontext, do kterého spadá, a cíle sledované právní úpravou, jejíž je součástí. Historie vzniku ustanovení unijního práva může rovněž poskytnout informace relevantní pro jeho výklad.“
- 24 Předkládající soud podotýká, že v bodě 41 uvedeného rozsudku je objasněno, že podle článku 86 směrnice 2007/64, nadepsaného „Úplná harmonizace“, platí, že „[p]okud tato směrnice obsahuje harmonizovaná ustanovení, nesmí členské státy zachovávat ani zavádět jiná ustanovení než ustanovení této směrnice; tím nejsou dotčeny [některé zde uvedené články této směrnice]“. V témže bodě je uvedeno, že „[ž]ádný z článků 58, 59 a 60 téže směrnice nepatří mezi ustanovení, pro která článek 86 přiznává členským státům rozhodovací prostor při jejich provádění“.
- 25 V bodě 45 rozsudku je uvedeno, že „[v]edle harmonizovaného režimu odpovědnosti za neautorizované nebo nesprávně provedené transakce zavedeného směrnici [...] přitom může alternativní režim odpovědnosti stanovený vnitrostátním právem, který spočívá na stejných skutečnostech a na stejném základě, existovat pouze za podmínky, že nenaruší takto harmonizovaný režim a neohrozí cíle a užitečný účinek [...] směrnice“.
- 26 Podle bodu 67 uvedeného rozsudku „jestliže to stanoví použitelné vnitrostátní právo, může být poskytovatel platebních služeb povinen nést důsledky své nedbalosti při provádění platební transakce, zejména pokud neověřil, že tato transakce byla skutečně autorizována uživatelem platebních služeb, jestliže taková nedbalost způsobila újmu [...] třetí osobě [...]“.

- 27 V článku 75 odst. 2 ZZD je upraven právní institut splnění dluhu vůči domnělému věřiteli, přičemž dlužník se zproští závazku, pokud závazek v dobré víře splnil vůči osobě, o které lze na základě nesporných okolností mít za to, že je oprávněna k přijetí plnění.
- 28 Pokud by vnitrostátní soud provedl čistě gramatický výklad založený na textu normy, a nikoli teleologický, logický a systematický výklad důvodů stanovených ve směrnici pro zproštění odpovědnosti v případě neautorizované platební transakce, pokud jde o poskytovatele platebních služeb – tedy v tom smyslu, že je nutné, aby plátce ztráty plynoucí z neautorizovaných platebních transakcí způsobil podvodem či úmyslným nebo hrubě nedbalostním nesplněním jedné nebo více svých povinností podle článku 56 –, by docházelo k situacím, kdy poskytovatel platebních služeb, ačkoli jednal v dobré víře (s péčí řádného hospodáře), nese za provedenou neautorizovanou platební transakci plnou odpovědnost.
- 29 V takovém případě musí poskytovatel platebních služeb za účelem dosažení zproštění odpovědnosti prokázat kvalifikovanou formu zavinění plátce, který by musel jednat úmyslně (včetně podvodného úmyslu), resp. hrubě nedbale.
- 30 Z judikatury jsou však známy případy, kdy poskytovatel platebních služeb sice jednal v dobré víře (při dodržení povinnosti zvýšené péče řádného hospodáře, pro jejíž splnění za účelem odvrácení vzniku škod vytvořil veškeré vědecké, technické i přiměřené obchodní podmínky, které odpovídají poctivým obchodním zvyklostem), ale plátcí vznikla škoda, ačkoli nejednal s kvalifikovanou formou zavinění (úmyslně, hrubě nedbale nebo v podvodném úmyslu).
- 31 Právě v takových případech by odpovědnost v případě neautorizované platební transakce nesl poskytovatel platebních služeb, pokud se mu nepodaří prokázat zaviněné protiprávní jednání plátce.
- 32 Poskytovateli platebních služeb by tak hrozilo, že utrpí značné majetkové ztráty, ačkoli byl v dobré víře, tedy podnikl veškerá nutná opatření, která jsou v souladu s požadavky stanovenými právem a poctivými obchodními zvyklostmi.
- 33 V této souvislosti by poskytovatelé platebních služeb jednající v dobré víře byli ve svém podnikání při provádění platebních služeb mimořádně obezřetní dokonce i v těch nejběžnějších situacích. To by vedlo ke zpomalení procesu vypořádávání platebních transakcí či k zamítání provedení inkasních plateb či platebních příkazů u formálně (navenek) bezvadných platebních prostředků, což by bylo v rozporu s cílem směrnice, který spočívá v podpoře volného pohybu služeb a kapitálu.
- 34 S ohledem na požadavky stanovené článkem 86 směrnice si předkládající soud klade otázku, zda lze v případě, že poskytovatel platebních služeb jednal v dobré víře a platební prostředek, který mu byl předložen, je formálně (navenek) bezvadný, použít vnitrostátní právo, a to konkrétně ustanovení čl. 75 odst. 2 ZZD.
- 35 Na základě žádosti o mezinárodní právní pomoc se ukázalo, že podle italského práva mohou notáři ověřovat opisy plných mocí, přičemž notář musí opisy ověřit

pomocí podpisu, razítka a prohlášení, včetně oficiálního ověřovacího prohlášení (které má z hlediska soudu materiální důkazní sílu), že opisy obsahově odpovídají originálu („shodují se s prvopisem“). Bulharské právo takové notářské ověření rovněž upravuje.

- 36 Banka tvrdí, že dokument předložený v původním řízení (plná moc) je opisem originálu plné moci s úředně ověřeným podpisem zmocnitele – žalobce, který byl vystaven příslušným italským notářem, přičemž tento notář potvrdil skutečnost, že se opis shoduje s originálem.
- 37 Pravost tohoto opisu originálu úředně ověřené plné moci potvrdil příslušný orgán Italské republiky, a to zástupce státního zástupce připojením apostily podle pravidel stanovených Haagskou úmluvou z roku 1961 o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin.
- 38 Podle čl. 2 druhé věty úmluvy ověření pravosti listiny apostilou zahrnuje pravost podpisu a oprávněnost osoby listinu podepsat.
- 39 Právě na základě použití této listiny (originál opisu notářsky ověřené plné moci opatřené apostilou) osoba, která se představila jako zmocněnec žalobce, uskutečnila jménem majitele účtu dispoziční úkony ve prospěch třetích osob.
- 40 Vzhledem k tomu, že tato plná moc zmocněnce opravňuje k provádění dispozičních úkonů jménem plátce, by bylo možné tento dokument kvalifikovat jako „platební prostředek“ podle čl. 4 bodu 23 směrnice, protože je součástí postupu, který uživatel platebních služeb používá, aby dal podnět k platebnímu příkazu.
- 41 Podle čl. 54 odst. 1 směrnice musí být platební transakce, aby byla autorizovaná, provedena na základě souhlasu plátce, přičemž tento souhlas vyžaduje prokázání autorství projevu vůle, který je obsažen v platebním příkazu (takzvaná formální důkazní síla dokumentu). To je spojeno s ověřením platební transakce (postup, který poskytovateli platebních služeb umožňuje ověřit použití konkrétního platebního prostředku, včetně jeho osobních bezpečnostních prvků). Podle článku 59 směrnice dopadá procesní povinnost předložit důkaz (důkazní břemeno) ohledně toho, že platební transakce byla ověřena, na poskytovatele platebních služeb.
- 42 V této souvislosti by, pokud poskytovatel platebních služeb ověřil platební prostředek (bezvadnost plné moci, která je předmětem sporu a na jejímž základě byly uskutečněny dispoziční úkony s peněžními prostředky žalobce uloženými na účtu), byl prokázán souhlas plátce (jehož jménem zmocněnec uskutečňuje dispoziční úkony, které se přímo odrážejí v právní sféře majitele běžného účtu) a provedené platební transakce by byly autorizovány ve smyslu článku 54 směrnice.